

‘Ziedaar die geliefkoosde orde van u, die armzalige ijzeren straatlantaarn, lelijk en kaal; en daarnaast de anarchie, weelderig, levend, vruchtbaar... de anarchie, in luisterrijk groen en goud.’

‘Dat neemt niet weg,’ antwoordde Syme lijdzaam, ‘dat u op dit moment de boom louter ziet bij het licht van de lantaarn. En ik maak me sterk dat u nooit de lantaarn zult zien bij het licht van de boom.’

G.K. Chesterton
The Man Who Was Thursday

INHOUD

BOEK I	Wijzelf zijn onze ergste vijand	17
	INTERMEZZO Het familiebedrijf	
BOEK II	Scènes uit de privésfeer	183
	INTERMEZZO De vuurwerkers DEEL 1	
BOEK III	Liberty Heights	349
	INTERMEZZO Het onbestaanbare van de dood in het hoofd van iedereen die nu leeft	
BOEK IV	Monaden	601
	INTERMEZZO In de buitenwijken	
BOEK V	De Addergebroeder	731
	INTERMEZZO 'Bewijsstukken'	
BOEK VI	Drie soorten wanhoop	815
	INTERMEZZO De vuurwerkers DEEL 2	
BOEK VII	In het duister	871

STAD IN BRAND

Proloog

IN NEW YORK kun je alles thuis laten bezorgen. Dat is in elk geval het principe van waaruit ik werk. Het is het midden van de zomer, het midden van het leven. Ik bevind me in een verder verlaten appartement in West Sixteenth Street, waar ik zit te luisteren naar het vreemde gezoem van de ijskast in de kamer hiernaast, en al bevat het ding alleen maar een half pakje boter uit de vroege Middeleeuwen dat mijn gastheren hebben achtergelaten toen ze afreisden naar de kust, ik kan binnen veertig minuten zo ongeveer alles eten wat mijn hartje zou kunnen begeren. Toen ik nog een jongeman was – een jongere man, moet ik zeggen – kon je zelfs drugs thuis laten bezorgen. Visitekaartjes met een Manhattans telefoonnummer en die verweesde woordjes *bezorging aan huis* erop, of, iets gebruikelijker, allerlei bullshit over therapeutische massage. Ik kan me niet voorstellen dat ik dat ooit vergeten was.

Maar ja, de stad is veranderd, of de mensen willen andere dingen. De bosjes die de transacties van de hosselaars op Union Square aan het oog onttrokken zijn verdwenen, net als de telefooncellen van waaruit je je dealer kon bellen. Toen ik er gistermiddag heen wandelde om er even uit te zijn, was er een stel moderne dansers bezig in slow motion opwindend te creëren onder de opgeleefde bomen. In wijnkleurig licht zaten gezinnetjes keurig op plaids. Ik zie dat tegenwoordig overal, openbare kunstuitingen die je nauwelijks kunt onderscheiden van het openbare leven, bestippelde auto's die over Canal Street rondcruisen, krantenkiosken die zijn versierd met linten alsof het cadeautjes zijn. Alsof je je dromen gewoon als opties in het keuzemenu van mogelijke ervaringen kunt zetten. Merkwaardig genoeg leidt dit rationaliseren van werkelijk ieder verlangen – de overdaad van deze tegenwoordig toch al zo overdadige stad – er vooral toe dat waar je werkelijk naar smacht nou net niet op straat te vinden is.

Waar ik persoonlijk naar heb gesmacht sinds ik zes weken geleden aankwam is dat mijn hoofd op een bepaalde manier zou aanvoelen. Destijds zou ik dat gevoel niet onder woorden hebben kunnen brengen, maar nu denk ik dat het zoiets is als het gevoel dat alles nog elk moment zou kunnen veranderen.

Ooit was ik een ras-New Yorker, zwartrijder, vuilnissnuffelaar, iemand die bij wildvreemden in de stad binnenviel, en dat gevoel was de grondtoon van mijn bestaan. Als dat gevoel dezer dagen de kop opsteekt, is dat alleen maar bij vlagen. Maar goed, ik heb ermee ingestemd tot eind september op dit huis te passen, en hoop dat dat genoeg zal zijn. Het heeft de vorm van zo'n bouwblokjeshuis uit een primitief videospelletje: slaapkamer en zitkamer aan de voorkant, dan een eetgedeelte en de grote slaapkamer, plus de keuken die er als een staart aan is vastgeplakt. Terwijl ik aan de eettafel met deze prologische opmerkingen zit te worstelen, daalt buiten achter de hoge ramen de schemering neer, waardoor de asbakken en de stapel paperassen voor me eruit gaan zien alsof ze van iemand anders zijn.

Mijn lievelingsplekje bevindt zich echter achter een zijdeur van de keuken, een veranda op palen die zo hoog zijn dat ze van een strandhuis op Nantucket zouden kunnen zijn. Houtwerk in de kleur groen van parkbankjes met daaronder een tapijt van bladeren van twee stakerige Japanse notenboompjes. 'Binnenplaats' is het woord dat zich aan me opdringt, al zou 'luchtkoker' ook dienst kunnen doen. Hoge flatgebouwen sluiten de ruimte in zodat niemand anders er kan komen. De witte verf bladdert van de bakstenen aan de overkant af, en op avonden waarop ik geneigd ben mijn project maar helemaal op te geven loop ik in plaats daarvan naar buiten om het licht te zien opklimmen en verzachten naarmate de zon verder wegzakt aan alweer een regenloze hemel. Ik laat mijn mobiel trillen in mijn broekzak en kijk hoe de schaduwen van takken naar dat verre blauw reiken, waarover een zich verdikkende condensatiestreep trekt. De sirenes en de verkeers- en radiogeluiden die vanaf de drukke avenues komen aangewaaid klinken als de herinneringen aan sirenes, verkeers- en radiogeluiden. Achter de ramen van andere flats worden tv's aangezet, maar niemand neemt de moeite de jaloezieën dicht te doen. En opnieuw krijg ik het gevoel dat de scheidslijnen van mijn leven – die tussen verleden en heden, buiten en binnen – bezig zijn te vervagen. Dat ik wellicht nog verlossing zal vinden.

Er is op deze binnenplaats immers niets wat er niet ook al in 1977

was. Misschien is het niet het jaar van nu, maar dat van toen, en moet alles wat volgt nog komen. Misschien flitst er een molotovcocktail door het donker, misschien schiet er een journalist van een tijdschrift over een kerkhof, misschien zit de dochter van de vuurwerker nog op een besneeuwd bankje haar eenzame wake te houden. Want als de feiten ergens op wijzen, is het op het feit dat er niet zoiets bestaat als één stad. En als die wel bestaat, is hij de som van duizend variaties, die zich allemaal om dezelfde plek verdringen. De wens is daarbij misschien de vader van de gedachte, maar toch stel ik me onwillekeurig voor dat de raakpunten tussen deze plek en de stad die ik ben kwijtgeraakt nog steeds een gevoelige lading hebben en de littekens hebben achtergelaten waarnaar ik tast wanneer ik mijn hoofd langs de brandladder omhoog laat gaan, naar het blauwe vierkant vrijheid daarboven. En jij, die zich daar ergens bevindt: ben jij niet op de een of andere manier hier bij me? Ik bedoel, wie blijft er niet dromen van een andere wereld dan deze? Wie van ons is – als dat betekent dat we de krankzinnigheid, de onbegrijpelijkheid, de volslagen nutteloze schoonheid van de miljoen ooit-mogelijke New Yorks loslaten – zelfs nu bereid alle hoop te laten varen?

BOEK I

WIJZELF ZIJN ONZE ERGSTE VIJAND

[DECEMBER 1976 – JANUARI 1977]

*Life in the hive puckered up my night
the kiss of death, the embrace of life.*

— TELEVISION
'Marquee Moon'

ER WAS EEN KERSTBOOM in aantocht over Eleventh Avenue. Beter gezegd, hij probeerde in aantocht te zijn, want hij was verstrikt geraakt in een winkelwagentje dat iemand op het zebrapad had laten staan, en de boom sidderde, briede en hijgde, alsof hij elk moment in brand kon vliegen. Althans zo kwam het Mercer Goodman voor terwijl hij verwoede pogingen deed de kruin van de boom uit het verbogen rasterwerk van het wagentje te bevrijden. Tegenwoordig leek alles op het punt te staan. Aan de overkant van de straat ontsierden brandvlekken het laadplatform waarop de buurtgekken 's nachts vuurtjes stookten. De hoertjes die er overdag zaten te zonnen stonden nu door zonnebrillen uit de bazaar toe te kijken en eventjes was Mercer zich er scherp van bewust hoe hij moest overkomen: een bebrilde, in corduroy gestoken *brother* die probeerde achteruit te lopen terwijl aan het andere uiteinde van de boom een jonge bleekscheet met ongekamd haar en een motorjack probeerde de stam naar voren te sjorren, en jammer dan voor die winkelwagen. Toen sprong het voetgangerslicht op groen, en waren ze door een of andere wonderbaarlijke combinatie van duw- en trekwerk ineens weer los.

‘Ik weet dat je boos bent,’ zei Mercer, ‘maar zou je alsjeblieft niet zo willen rennen?’

‘Was ik aan het rennen dan?’ vroeg William.

‘Iedereen kijkt naar je.’

Als vrienden, of zelfs als burens, vormden ze een onwaarschijnlijk koppel, wat misschien de reden was waarom de man die het bomenstalletje van de padvinderij bij de oprit voor de Lincoln Tunnel bemande had gearzeld om hun geld aan te pakken. Het was ook de reden waarom Mercer William nooit bij zijn ouders thuis had kunnen uitnodigen, en waarom ze de kerst dus getweeën moesten vieren. Je

hoefde maar naar ze te kijken om het te weten: de vlezige, bruine bourgeois en de pezige, bleke punker. Wat kon deze twee in vredesnaam aan elkaar hebben geklonken behalve de occulte kracht van seks?

Het was William geweest die de grootste boom die ze nog hadden bij het stalletje had uitgezocht. Mercer had hem met klem gewezen op de toch al overvolle staat van hun flatje, om nog maar te zwijgen van de te overbruggen afstand van zes straten tussen hier en daar, maar dit was Williams manier om hem te straffen voor het feit dat hij überhaupt een boom had gewild. Hij had twee briefjes van tien afgerold van het pak geld in zijn zak en, precies zo hard dat de bomenman het kon horen, sardonisch aangekondigd dat hij *het achter-eind* wel zou nemen. Nu voegde hij daar tussen ademwolkjes aan toe: 'Weet je... Jezus zou ons allebei in het hellevuur hebben geworpen. Dat staat ergens in... Leviticus, geloof ik. Ik zie het nut niet in van een Messias die je naar de hel stuurt.' Het verkeerde Testament, had Mercer kunnen tegenwerpen, en bovendien hebben we in geen weken samen gezondigd, maar het was van essentieel belang niet te happen. De hopman stond nog geen honderd meter achter hen, aan het einde van een spoor van naalden.

Geleidelijk werden de straten leger. Op dit uur van de dag bestond Hell's Kitchen voornamelijk uit verwaarloosde terreinen en uitgebrande auto's, met soms een verdwaalde autoruitenwasser. Het leek of er een bom was ontploft die alleen verschoppelingen had overgelaten, wat deze buurt in de late jaren zestig onweerstaanbaar moet hebben gemaakt voor William Hamilton-Sweeney. Een paar jaar voordat Mercer bij hem introk, was er trouwens daadwerkelijk een bom ontploft. Een actiegroep met als naam zo'n weerbarstige afkorting die hij nooit kon onthouden, had voor de poort van de laatste fabriek die nog in bedrijf was een vrachtwagen opgeblazen, om zodoende ruimte te scheppen voor nog meer krakkemikkige huurappartementjes. In een vorig leven van hun eigen flatgebouw waren daar pepermuntjes van Knickerbocker van de lopende band gekomen. In zekere zin was er weinig veranderd. De verbouwing van bedrijfsruimte naar woonruimte was met de Franse slag gedaan, vermoedelijk illegaal, en had een poederig industrieel residu tussen de vloerplanken achtergelaten. Hoe je ook schrobde, er bleef altijd een weeïge zweem van pepermunt hangen.

Omdat de goederenlift weer stuk was, of nog steeds stuk was, kost-

te het een halfuur om de boom de tien trappen op te krijgen. Williams jack zat onder het hars. Zijn doeken waren naar zijn atelier in de Bronx verhuisd, maar op de een of andere manier was de enige plek voor de boom voor het raam van het huiskamergedeelte, waar de takken het zonlicht tegenhielden. Mercer, die dit had zien aankomen, had sfeerverhogende attributen ingeslagen, zoals lichtjes voor aan de muur, een kerstboomkleed en een pak alcoholvrije eierpunch. Die stalde hij uit op het aanrecht, maar William bleef alleen maar met een gezicht als een oorwurm op de slaapbank gomballen liggen eten uit een schaalte, terwijl zijn poes Eartha K. zelfgenoegzaam op zijn borst zat. ‘Nou, gelukkig heb je geen kerststal gekocht,’ zei hij. Dat deed pijn, want Mercer was op dat moment in het gootsteenkastje aan het zoeken naar de poppetjes van de drie wijzen die mama met haar cadeaupakket had meegestuurd.

Wat hij er in plaats daarvan aantrof was het stapeltje post waarvan hij zou hebben gezworen dat hij het die ochtend in het volle zicht op de radiator had gelegd. Normaal gesproken was dat niks voor Mercer – hij kon niet langs een van Eartha’s braakballen lopen zonder meteen naar stoffer en blik te grijpen – maar er lag daar tussen de tweede en derde aanmaning van de Americard Family of Credit Cards (wat een blabla in het kwadraat) al een week lang een bepaalde ongeopende envelop te rotten en hij had gehoopt dat William zich vandaag eindelijk van de aanwezigheid ervan bewust werd. Hij herschikte het stapeltje zodat de bewuste envelop bovenop kwam te liggen. Vervolgens legde hij het stapeltje weer op de radiator. Maar zijn geliefde maakte aanstalten klodders eierpunch over de klont groene gomballen te smeren, alsof het een futuristisch graanproduct betrof. ‘Een vorstelijk ontbijt,’ zei hij.

HET GRAPPIGE WAS dat William er steengoed in was om niet op te merken wat hij niet op wenste te merken. Een typisch voorbeeld daarvan: deze dag, de dag voor kerst 1976, was het precies anderhalf jaar geleden dat Mercer vanuit het plaatsje Altana in Georgia naar New York was gekomen. *Atlanta. Ja, dat ken ik wel, hoor*, verzekerden mensen hem op blijmoedig neerbuigende toon. *Nee*, verbeterde hij hen dan – *Al-tá-na* – maar op den duur deed hij geen moeite meer. Gemakzucht won het uiteindelijk van exactheid. Waar hij vandaan kwam wist men niet beter of hij was naar het Noorden gegaan om Engels te geven aan tweedeklassers op de Wenceslas-Mockingbird

School voor Meisjes in Greenwich Village. Zijn onderliggende, brandende ambitie was natuurlijk geweest om de Great American Novel te schrijven (en branden deed het nog altijd, maar dan nu in de zin van schrijven). En daar weer onder... tja, het simpelste was om te stellen dat hij iemand had ontmoet.

Zoals hij het tot dusver had begrepen was er bij liefde sprake van enorme zwaartekrachtvelden van verplichtingen en verwijten die de betrokkenen teisterden en waardoor zelfs gesprekken over koetjes en kalfjes verwerden tot een krampachtig happen naar adem. En nu zat hij met iemand die zijn telefoontjes soms wekenlang niet beantwoordde zonder ook maar de geringste behoefte te voelen zich daarvoor te verontschuldigen. Een blanke die op 125th Street rondliep alsof die helemaal van hem was. Iemand van drieëndertig die nog steeds uitsliep tot drie uur 's middags, ook nadat ze waren gaan samenwonen. Aanvankelijk was Williams vastbeslotenheid om precies te doen waar hij zin in had, wanneer hij daar zin in had, een openbaring geweest. Plotseling was het mogelijk om liefde te scheiden van verschuldigd zijn.

De laatste tijd kreeg het er echter de schijn van dat de tol van de vrijheid een weigering was om achterom te kijken. William sprak enkel in de meest vage bewoordingen over zijn leven van vóór Mercer, de tijd van zijn heroïneverslaving in het begin van de jaren zeventig, waaraan hij zijn onverzadigbare hang naar zoetigheid had overgehouden, de stapels schilderijen die hij weigerde aan Mercer of aan wie ze ook maar had kunnen kopen te laten zien, de in elkaar geklapte rockband waarvan hij de naam, Ex Post Facto, met een metalen kleerhanger achter op zijn motorjack had gebrand. En zijn familie? Doodse stilte. Heel lang had Mercer niet eens doorgehad dat William een van dé Hamilton-Sweeneys was, wat zoiets was als Frank Tecumseh Sherman ontmoeten zonder dat het in je opkwam hem te vragen of hij soms familie was van de generaal. William verstijfde nog altijd wanneer iemand in zijn aanwezigheid de naam Hamilton-Sweeney Company liet vallen, alsof hij zojuist een nagel in zijn soep had gevonden en die probeerde te verwijderen zonder zijn tafelgenoten te alarmeren. Mercer hield zichzelf voor dat zijn gevoelens absoluut niet anders zouden zijn geweest als William een Doe of een Dinkelfelder was geweest. Toch was het moeilijk om niet nieuwsgierig te zijn.

En dat was dan nog voor de interreligieuze eindejaarsshow van de onderbouw eerder deze maand, waarbij de decaan het voltallige on-

derwijzend personeel zo ongeveer had verplicht aanwezig te zijn. Na een minuut of veertig had Mercer geprobeerd de verveling te verdrijven met het bekijken van de eindeloze lijst van deelnemertjes toen een naam hem was opgevallen. Bij het zwakke licht in de aula liet hij zijn vinger over de getypte letters gaan: Cate Hamilton-Sweeney Lamplighter (Kinderkoor). Hij hield zich doorgaans op in de bovenbouw, waar hij met zijn vierentwintig jaar de jongste leerkracht was en bovendien de enige zwarte, en de jongere kinderen leken hem dan ook te beschouwen als een soort goedgeklede conciërge, maar na het slotapplaus sprak hij een collega aan die les gaf aan de kleintjes. Zij wees op een groepje oecumenische spruiten dat bij de deur naar het toneel stond. De bewuste 'Cate' was naar hij begreep een van hen. Dat wil zeggen een van de hare. 'En weet je toevallig ook of zij een William in de familie heeft?'

'Bedoel je haar broertje Will? Die zit volgens mij in groep vijf of groep zes op een school ergens in een betere buurt. Die is gemengd, ik weet niet waarom ze Cate daar niet ook heen sturen.' De collega leek zich ineens te bedenken. 'Hoezo eigenlijk?'

'O zomaar,' zei hij en draaide zich om om weg te lopen. Het was precies zoals hij had gedacht, een vergissing, toeval, iets wat hij alweer probeerde te vergeten.

Maar was het niet Faulkner die had gezegd dat het verleden nog lang geen verleden tijd is? De afgelopen week was er, op de laatste dag van het trimester, nadat de laatste lakse beursleerlinge haar allerlaatste examenblaadje had ingeleverd, een nerveus ogende blanke vrouw voor de deur van zijn klaslokaal verschenen. Ze had dat bevalige van jonge moeders – haar rok had vermoedelijk meer gekost dan Mercers hele garderobe bij elkaar – maar het was meer dan dat waardoor ze er vertrouwd uitzag, al kon hij er de vinger niet precies op leggen. 'Wat kan ik voor u doen?'

Ze keek of de naam op het papier dat ze bij zich had overeenkwam met die op de deur. 'Meneer Goodman?'

'Bingo!' Of was dat iets te populair? Lastig te bepalen. Hij vouwde zijn handen op tafel en probeerde er zo ongevaarlijk mogelijk uit te zien, zoals zijn gewoonte was wanneer hij met moeders te maken had.

'Ik weet niet goed hoe ik dit een beetje tactisch moet aanpakken. Cate Lamplighter is mijn dochter. Haar juf vertelde dat u na de voorstelling vorige week wat vragen over haar had.'

'O jeetje.' Hij kreeg een kleur. 'Dat was een misverstand. Maar mijn

welgemeende excuses als...' Toen zag hij het. De scherpe kin, de geschrokken blik in de blauwe ogen. Ze had een vrouwelijke William kunnen zijn, behalve dat ze kastanjebruin haar had in plaats van zwart, en een eenvoudig pagekapsel. En stijlvolle kleding natuurlijk.

'Ik heb begrepen dat u naar Cates oom vroeg, naar wie we haar broer hebben vernoemd. Niet dat hij dat kan weten, want hij heeft hem nooit ontmoet. Mijn broer dus. William Hamilton-Sweeney.' De hand die ze hem toestak was, in tegenstelling tot haar stem, vast. 'Ik ben Regan.'

Oppassen, dacht Mercer. Hier op Mockingbird was een y-chromosoom al een risicofactor en wat ze ook hadden gezegd toen ze hem hadden aangenomen, dat gold ook voor zwart zijn. Laverend tussen de Scylla van 'te veel' en de Charybdis van 'niet genoeg' had hij enorm zijn best gedaan om een terughoudende aseksualiteit uit te stralen. Voor zover zijn collega's wisten woonde hij alleen, met louter zijn boeken als gezelschap. Niettemin proefde hij haar naam met genoegen op zijn tong. 'Regan.'

'Mag ik u vragen welk belang u bij mijn broer heeft? Hij is u toch geen geld schuldig of zoiets, hoop ik?'

'Gunst, nee. Niets van dien aard. Hij is... een vriend van me. Ik was me er alleen niet van bewust dat hij een zuster had.'

'We hebben geen contact. Al jaren niet meer. Ik heb eerlijk gezegd geen idee hoe ik hem kan bereiken. Ik wil me niet opdringen, maar zou ik dit bij u mogen achterlaten?' Ze liep naar hem toe en legde iets op het bureau, en toen ze weer terugstapte voelde hij een golfje van pijn door zijn lijf trekken. In de grote, zwijgende zee van Williams verleden was een mast opgedoken, die helaas ook weer terugweek naar de horizon.

Wacht even, dacht hij. 'Ik wilde net naar de koffiekamer gaan om koffie te drinken. Kan ik u een kopje aanbieden?'

Haar gezicht behield iets onrustigs, of iets droevigs, abstract maar diepgeworteld. Ze was echt een opvallend knappe verschijning, zij het wat aan de dunne kant. De meeste volwassenen leken zich wanneer ze bedroefd waren naar binnen te keren, ouder en onaantrekkelijker te worden. Misschien had het iets met evolutionaire aanpassing te maken, dat er geleidelijk aan een superieur ras ontstond van emotioneel onkwetsbare mensachtigen, maar als dat zo was, dan had dat gen deze Hamilton-Sweeneys overgeslagen. 'Dat gaat niet,' zei ze uiteindelijk. 'Ik moet mijn kinderen naar hun vader brengen.' Ze